

Szentendrén korábban sosem volt református gimnázium. Lelkészekről név szerint 1625 óta tudunk, a török kiűzése után másfél évszázadig azonban már csak sorkosztos református tanítókról. Az akkori „iskola” egyetlen szoba volt, amely vasárnap templomként funkcionált a maroknyi szentendrei reformátusságnak: négy elemi osztállyal, osztatlan oktatásban. (A másik szobában lakott a tanító.) Azután 1906-ban, a még templom nélküli egyházközség átvett egy csődbe ment magániskolát, majd Jordán István pomázi kereskedő hagyatékából 1913-ban megvásároltak egy elhagyott, omladozó ortodox templomot, és kitatarozták. Ma is ez a szentendrei református templom a Rákóczi u. 14 sz. alatt. Még a nagy gazdasági világválság évében, 1929-ben emeletes polgári iskolát építtetett a gyülekezet, amit azonban 1950-ben államosítottak, s fél évszázadig nem volt a városban református oktatás.

1990 után az egyházközség presbitériuma úgy döntött, újraindítja iskoláját, de immár gimnáziumi szinten. Hosszas évek nehéz küzdelmei után 1999-ben kezdődött meg az oktatás: két ötödikes, és egy kilencedikes osztállyal, a Tűzoltóság lakott épületében, amely teljes felújításra szorult. Statikailag is meg kellett erősíteni, közműveit, nyílászáróit mind kicserélni, aztán tornatermet és új tantermi szárnyakat, valamint a tetőtérben megfelelő méretű kápolnát építeni. A szervező-igazgató hallatlanul nehéz munkáját tíz évig, nyugalomba vonulásáig **dr. P. Tóth Béláné** végezte, aki a várostól Pro Urbe díjat kapott, egyházunktól a Makkai Sándor kiemelkedő református pedagógus díját, majd országosan a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét is elnyerte. Utódja tizenöt évig **Földi János**, gimnáziumunk tanára lett, akit leköszönésekor Szentendre Város Pedagógiai díjával tüntettek ki. A jelenlegi igazgató **Hörömpő Zsuzsanna**, aki 2024. augusztus 1-től vezeti az intézményt.

A **Szentendrei Református Gimnázium** közel ötszáz diákja ma nyolcosztályos rendben, azaz 10-18 éves kora között tanul itt. Ők részben a városból valók, részben a környékről bejárók. A Dunakanyar jobb partjának egyetlen református középiskolája az intézmény. Hivatalos mérések szerint tanulmányi eredményei alapján évek óta az ország gimnáziumainak legjobb 10 %-ába tartozik - ennél is fontosabb azonban, hogy hitbéli küldetését teljesítve törekszik a legjobb magyar iskolázás történelmi hagyományainak folytatására. Jelen kiadványunk a gimnázium fennállásának 25 éves jubileumára készült, és bemutatja az épületegyüttesben található műalkotásokat.

Szentendre a művészetek városa, és **Református Gimnáziumát**, melynek fenntartója a helyi egyházközség, számos festőművész, szobrász, építőművész, zenetörténész, belsőépítész és iparművész ajándéka gazdagítja. Értékes alkotásaikat valamennyien ingyenesen adományozták. Lehetetlen vállalkozásunk kezdetekor, a hitből való „vízen járás” idején, egy még lakott (!), ám gyakorlatilag romos tűzoltó-laktanyából kellett korszerű középiskolát varázsolni, a semmiből tanári kart, szaktantermeket létrehozni. Fontos megerősítés volt számunkra, hogy a város és környéke művészei közül sokan mellénk álltak, s ajándékaikkal kifejezték támogatásukat. Írásunk az épület helyeihez csoportosítva bemutatja ezeket, ahol közelebbről is megtekinthetők.

Mindenekelőtt műalkotás jelen formájában **maga az épületegyüttes**, mely szervesen bővült 1999-től húsz éven át, ahogy anyagi lehetőségeink engedték - egy lelakott, statikai megerősítésre szoruló tűzoltó-laktanya teljes körű felújításával, új tantermi szárnyak és korszerű tornaterem, valamint díszudvar, és (a régi, un. A szárnyban) II. emeleti, 360 ülőhelyes **Kápolna** létrehozásával. A munkálatok műszaki tervezője mindvégig **Szuromi Imre** Ybl-díjas szentendrei építőművész, festőművész volt, aki a technikai és látványtervek ihletett készítésén túl még festményeiből is adományozott gimnáziumunknak.

Tornaterem (B szárny)

Tetőzetét organikus,
19 réteg fából készült
szarufák hordozzák.

Címer

A színpad fölött gimnáziumunk címere látható ARBOR PLANTATA IUXTA RIVOS, azaz a „Vizek mellé ültetett fa” jelmondatával. (Zsolt 1,3 Jer 17,7-8) Motívumait az általunk kért jelképekből – a szellemi munkára utaló tollat tartó kéz, a zöldellő fa, a Duna vizének megjelenítése, valamint nemzeti színeink alkalmazása – **Balogh László** Munkácsy-díjas szentendrei festőművész, heraldikus alkotta egységes címerre.

Díszudvar

Burkolata **szülői adományból** készült piros-fekete térkő. Közepén az iskolánk „szellemi középpontját” képező, univerzális tájolású **Díszkút**, egy vízben forgó gránitgömb, melynek mozgása megegyezik a Föld forgásirányával. Készítője **Farkas Ádám** Munkácsy- és Kossuth-díjas szentendrei szob-rázművész, egyetemi rektor, a Magyar Művészeti Akadémia Nagydíjasa, a mű címe pedig „Univerzum.” A nyolcmázsás kék-fehér, Azul Macaubas gránitkő forgása ugyan időlegesen kézzel kitérítethető (a gyermekek nagy öröme) - ám pár perc múlva visszatér eredeti pályájához. A forgó gömböt hordozó nyolcszögletű, vörös gránit kőépítményen lelki programunk, a „csontok meg-elevenedéséről” szóló ószövetségi prófécia egy mondata olvasható az 1590-es Vizsolyi Biblia szövege szerint: **AZ NÉGY SZELEK FELŐL JÖJJ ELŐ TE LÉLEK...**! (Ez 37,9)

**AZ NÉGY SZELEK FELŐL
JÖJJ ELŐ TE LÉLEK.**

A **díszudvar** további éke a mediterrán ihletésű **Harangtorony** - melyben **Gombos Miklós** órbottyáni harangöntő által öntetett 55 kg-os, digitálisan vezérelt harangunk lakik. Érdekessége, hogy ugyanitt került befalazásra az utókor számára a Gimnázium építésének története is.

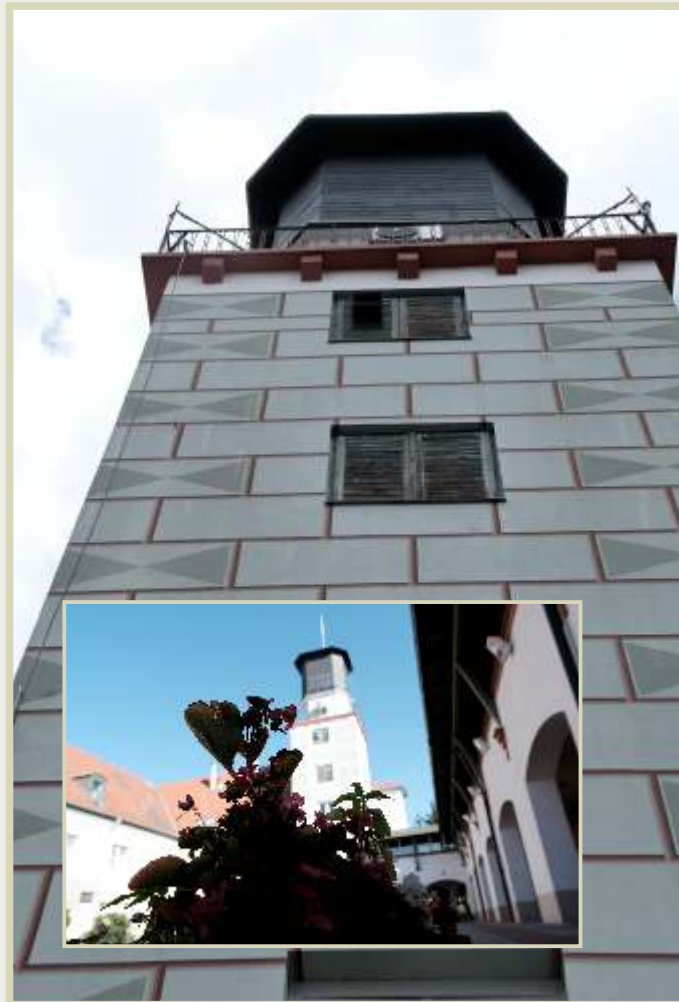

„A fény megvilágosít, az árnyék pedig tanít”

A díszudvart a **Napóra** is ékesíti, „A fény megvilágosít, az árnyék pedig tanít” - LUX LUCET, TENEBRIS DOCET latin felirattal. Árnyékvetője paramétereit **Ferenczi Alpár** volt fizikatanárunk számította ki, a kőfaragást pedig **Páljános Ervin** szobrászművész készítette, akinek az utcai homlokzaton látható fehér márvány iskolacímerünket is köszönhetjük.

A néhai tűzoltótorony külső **dísz-színezését** városunk egyik legrégebbi, 18. századi, Görög utcai lakóházának geometrikus motívumai alapján tervezte **Szuromi Imre** Ybl-díjas építész, festőművész. A toronybeli lépcsőházban az emeletről letekintve alul a nyolcágú **Kálvin-csillagot** látni. Ez **Vörösne Baracsi Erzsébet** belsőépítész szülő munkája, mint az épületben minden igényes belső elem, a folyosók burkolásától a fémrácsok és ajtók összehangolt színezéséig. Ebből a lépcsőházból indul az I. emeleten a „Sóhajok hídjá” is, melyen az érettségizők haladnak át nagy vizsgájuk előtt. Alatta, az árkádon túli kertben **kopjafák** találhatóak, melybe minden évben a leérettségizettek ütik be a saját monogramjukkal ellátott részszögeket emlékül.

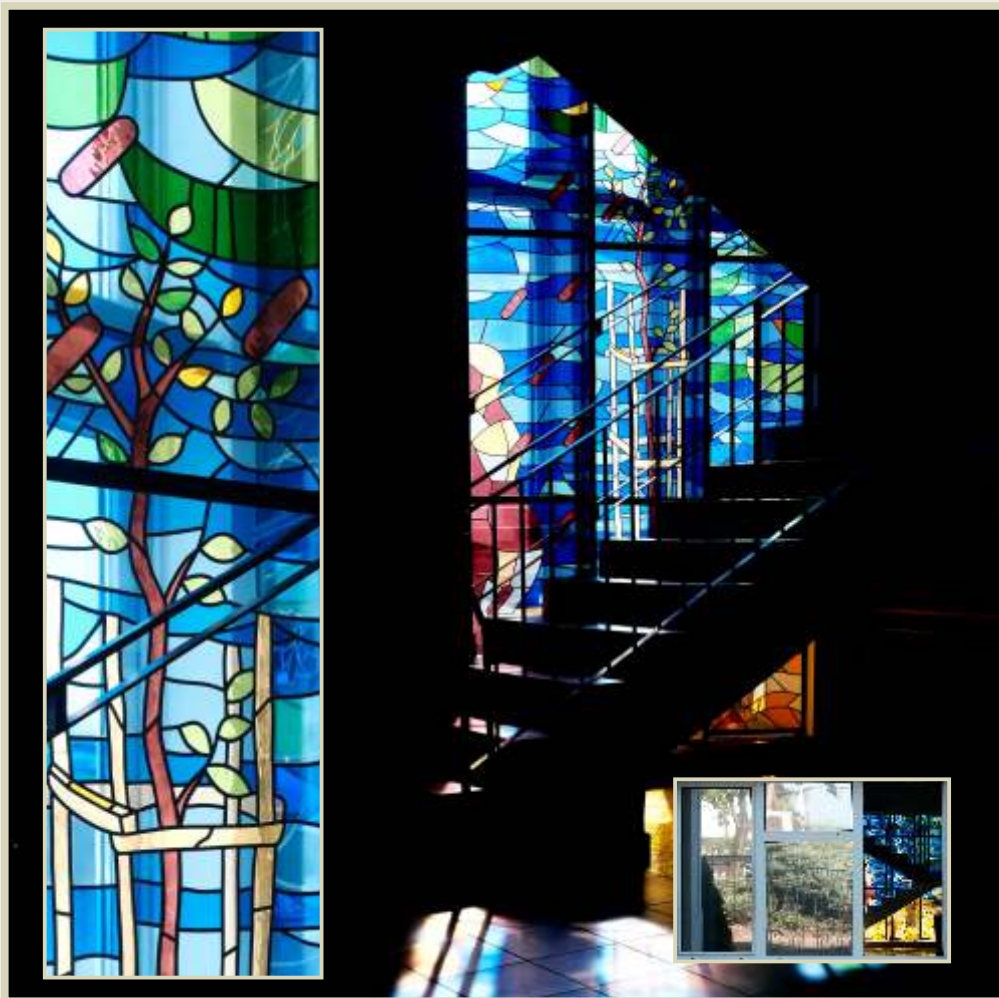
Főbejárati aula (A szárny, földszint)

Az utcáról érkező a bejárati aula terében vörösmárvány, **“Arbor Plantata”** című oszlopburkolatot talál, amely iskolánk bibliai jelmondatát, a **“Vizek mellé ültetett fát”** jelképezi. Alkotója, **Farkas Ádám** szentendrei szobrászművész maga választotta ki a féltonnás, faragásra kerülő márványtömböket a tardosbányai lelőhelyen, szállította azokat saját költségén szentendrei műtermébe, majd kifaragás és csiszolás után felszerelte a gimnázium aulájában. A burkolat vörösmárvány rajzolatában néhol a Pannon-tenger 6 millió éves üledékének csiga alakú élőlény-kövületei (ammonites) találhatóak.

Ugyanitt van **Deim Pál** Kossuth-díjas szentendrei festőművész színes **ólomüveg díszablaka**, ugyancsak a "Vizek mellé ültetett fával", de más megközelítésben. Fő motívuma (a művész vízjelének számító bábúemberalak, valamint a Világegyetem sugárzását, a látható és láthatatlan világ határát jelképező rézsútos un. Deimnudlik mellett) a gimnáziumot 10 éves korban kezdő törekeny „facsemete”, azaz a kisdíák. Az őt megtámogató fakeretet, latinosan mentort a művész **arannyal** színezte ki, utalva arra, hogy a pedagógiai munka, s általában a gyermeknevelés a világon a legértékesebb dolgok közé tartozik. Az üveglak hullámzó felületét **Szuromi Imre** építész-festőművész gondolta ki, így a félemeletről szemlélve előtűnnek róla a kifejezetten gyermekeknek szánt motívumok is: pillangó, madár, katicabogár stb.

A két **Kossuth-díjas** művész aulabeli alkotását szeretjük úgy értelmezni, hogy diákjaink az iskolánkba érkezéskor még megtámogatásra szoruló, vézna csemeték, ez látható az **ólomüveg díszablakon**, mikor pedig nyolc év múlva leérettségiznek, már olyan erősek, hogy **tartóoszlopként** egy egész nagy ház minden terhére is képesek vállukon hordozni... Ez a hitünk, és ez az ambíciónk is.

Áprily-terem (A szárny, földszint)

Az étkezőként és kisebb rendezvények helyéül szolgáló **Áprily-terem** padlózatának burkolatát **Vörösné Baracsi Erzsébet** belsőépítész szülő tervezte, beregi keresztzemesesekről levett bibliai, egyszersmind magyar népművészeti motívumokból. Középen a **betlehemi csillag** látható, amelyből hosszában az úrvacsora kenyerének **kalásza**i, keresztben pedig borának **szőlőfürt-jelképei** ágaznak ki – mintegy jelezve, mit jelent Isten országában az evés és ivás. Az aula felől belépő két agancsos **szarvasábrázolaton** haladhat át: „Mint a szép híves patakra a szarvas kívánczik” (Zsolt 42,2-3), ez egyszersmind a magyar ősrégék csodaszarvasa is; a terem túlsó végén pedig **két páva** néz szembe egymással a padlóburkolatban, melyek a feltámadásra utaló **főnixmadár** magyar népművészeti megfelelői: „...és megújul a te ifjúságod, mint a sasé!” (Zsolt 103,5)

*Áprily Lajos
A ragyogó madár*

*Kerested erdőn, bérceken,
fiatalságtól részegen.
Álmodtad és tudtad, hogy él,
különb madár a többinél:
elorzott minden drága színt,
smaragdot, türkizt és rubint,
szikrázóbb, mint a gyurgyalag,
begytollán bíboros szalag,
a kékcsóknánál kékje szebb,
a jégmadárnál ékesebb.
Véredben él, álmodban ég,
egyetlenegy gyönyörűség.
S míg mohón űzte két szemed,
futott, futott az életed...*

*S mikor fejedre hó szitál
s szemed téveszti már a színt
s a fényt nem bírja már
s a szép már nem dédelgeti:
egy suhogó hang meglegyint,
s tapogató kezedre száll
s káprázó tollát kelleti
a ragyogó madár!*

A terem jobboldali falára szülői adományból bronz **Áprily Lajos dombormű** készült, amit **Somogyi Tamás** szobrászművész alkotott meg. Erre a költő képmásán és az erdélyi, valamint visegrádi erdők emlékéen kívül „A ragyogó madár” című, ifjúságot és öregkort gyönyörűen megéneklő versének különösen is szép pár szava került bevézésre, melyek kibetűzhetőek. (Alatta bekeretezve az egész vers elolvasható.)

Kápolna

(A szárny, II. emelet)

A főbejárati aulából **lépcsőn**, a toronybeli lépcsőházban pedig **liften** is megközelíthető.

A félemeleti lépcsőfordulóban látható **Kristóf János** dunabogdányi festőművész ajándéka, aki az 1930-40-es években iskolánk elődjének, a szentendrei Református Polgári Iskolának tanulója, majd a főiskolán Szőnyi István és Bernáth Aurél tanítványa volt. Festménye a **Dunakanyar** visegrádi részét az őskorban, még épületek, autók és emberek nélkül ábrázolja.

A lépcső I. és II. emelet közti fordulójában **Gy. Molnár István** szentendrei festőművész, Bernáth Aurél tanítvány *„Dunai látkép”* című olajfestménye látható. Ugyancsak tőle való ajándék a földszinti igazgatói irodában a *„Nyári Szentendre”* remekmű. A földszinti folyosón pedig **Hajósi János** budaörsi festőművész *„Ház havas időben”* című alkotása látható. Az I. emeleti folyosón még **Rákosi Anikó** szentendrei festőművész *„Téli fények”* című alkotása tekinthető meg.

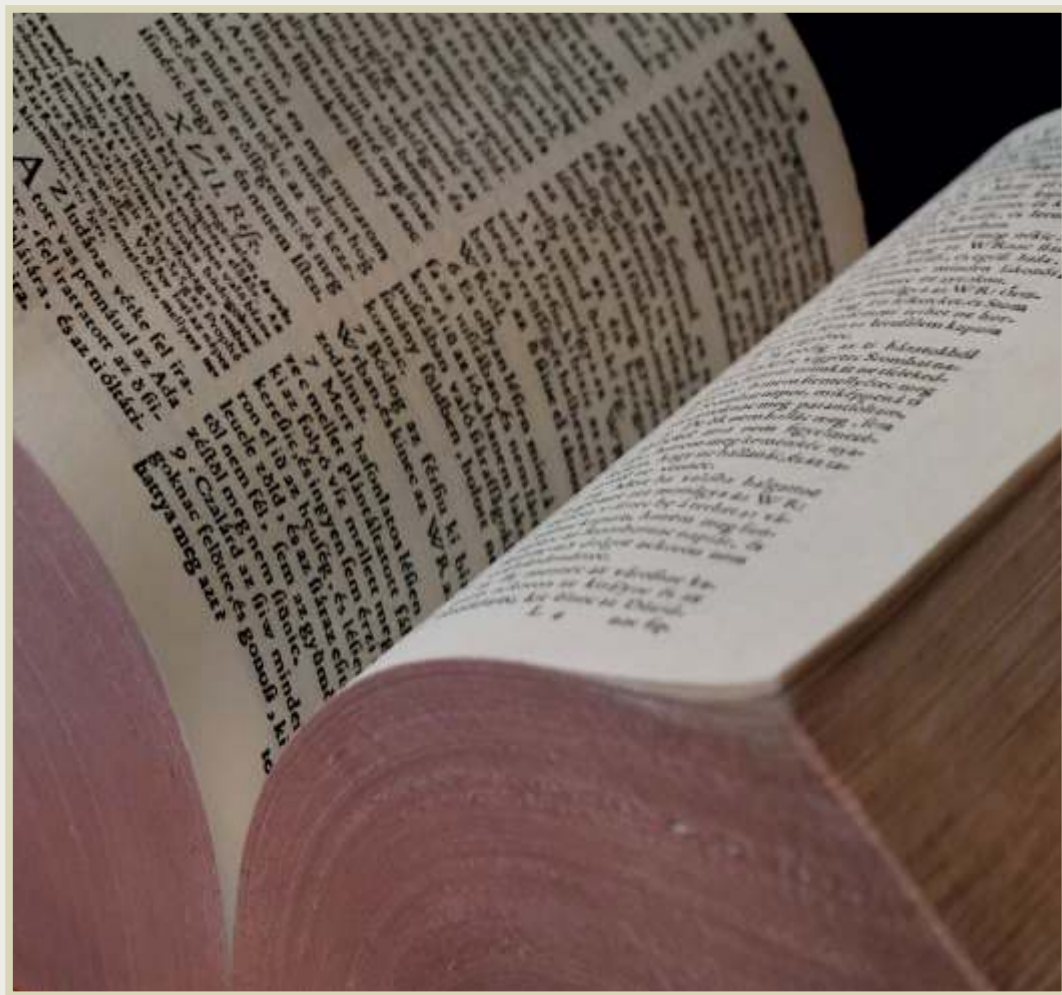

A II. emeleti Kápolna előterében **Szuromi Imre** három festménye, a „**Szabadulás**” című triptichon került elhelyezésre, melyet a gimnáziumunkat évtizedek óta építész tervekkel ellátó művész 2010-ben, életveszélyes betegségéből történt rehabilitációja után alkotott, s iskolánknak adományozott.

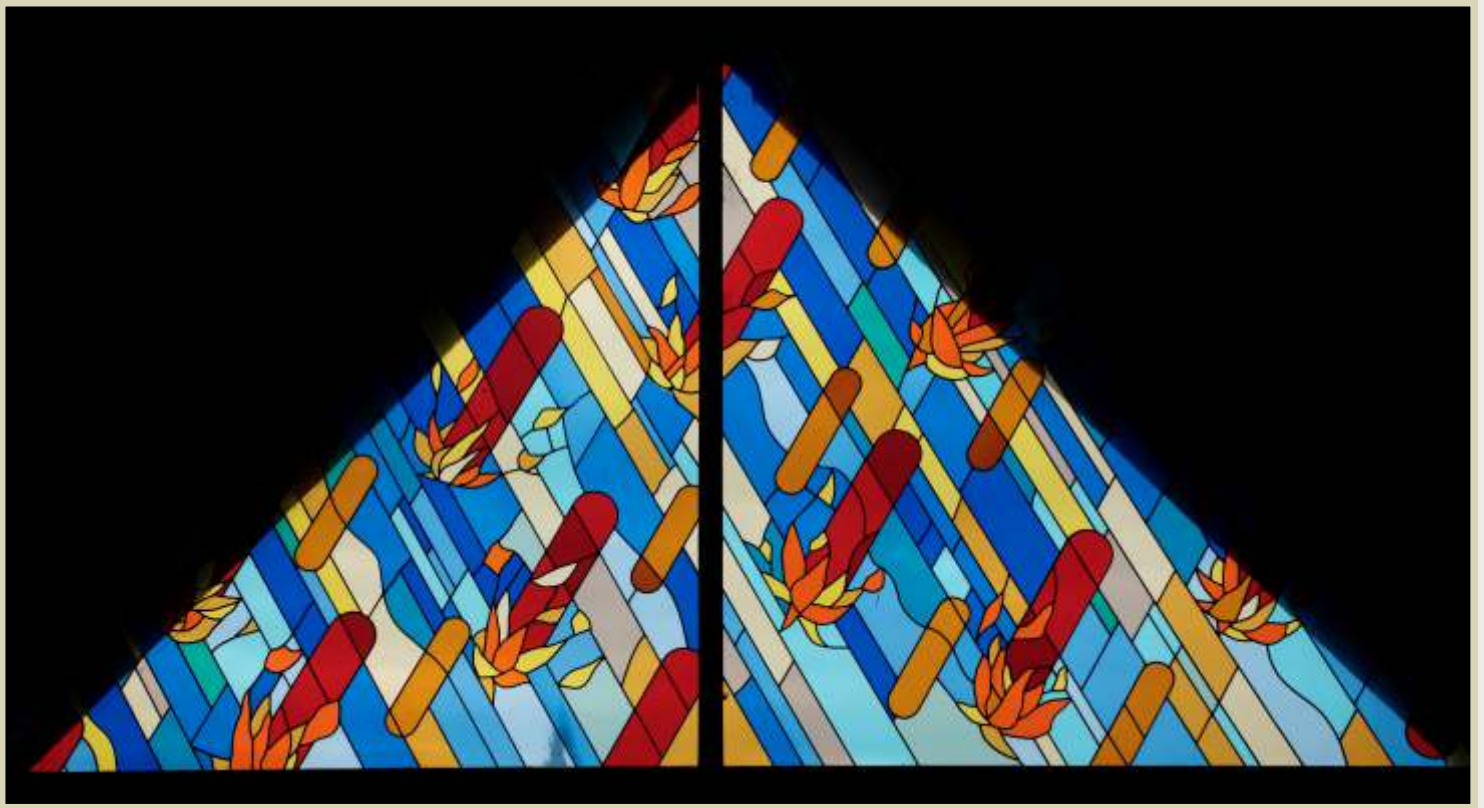
A Kápolna tölgyfából készült négyszárnyú ajtóit átlátszó, üveg Kálvin-csillagok díszítik.

Belépve az 1590-es **Vizsolyi Biblia faksimile kiadása** fogad – a Köztársasági Elnöki Hivatal ajándéka. Ezt a **Károli Gáspár** fordította, első teljes magyar nyelvű Bibliát eredeti születési helyén, Vizsolyban, a korabeli Rákócziak rendelkezésére álló technológiával és alapanyagokkal **Daruka Mihály** 2015-ben nyomtatta újra, összesen 200 példányban - melyből 2018 óta egy példány itt látható, s iskolánk jelmondatánál van kinyitva. „...Mert hasonlatos lészen az vizek mellett plántáltatott fához, és ki az folyó víz mellette meggyökerezik, és ingyen sem érzi mikor eljő az hőség, és lészen az ő levele zöld, és az száraz esztendőktől nem fél, sem az gyümölcsözéstől meg nem szűnik.” (Jer 17,7-8)

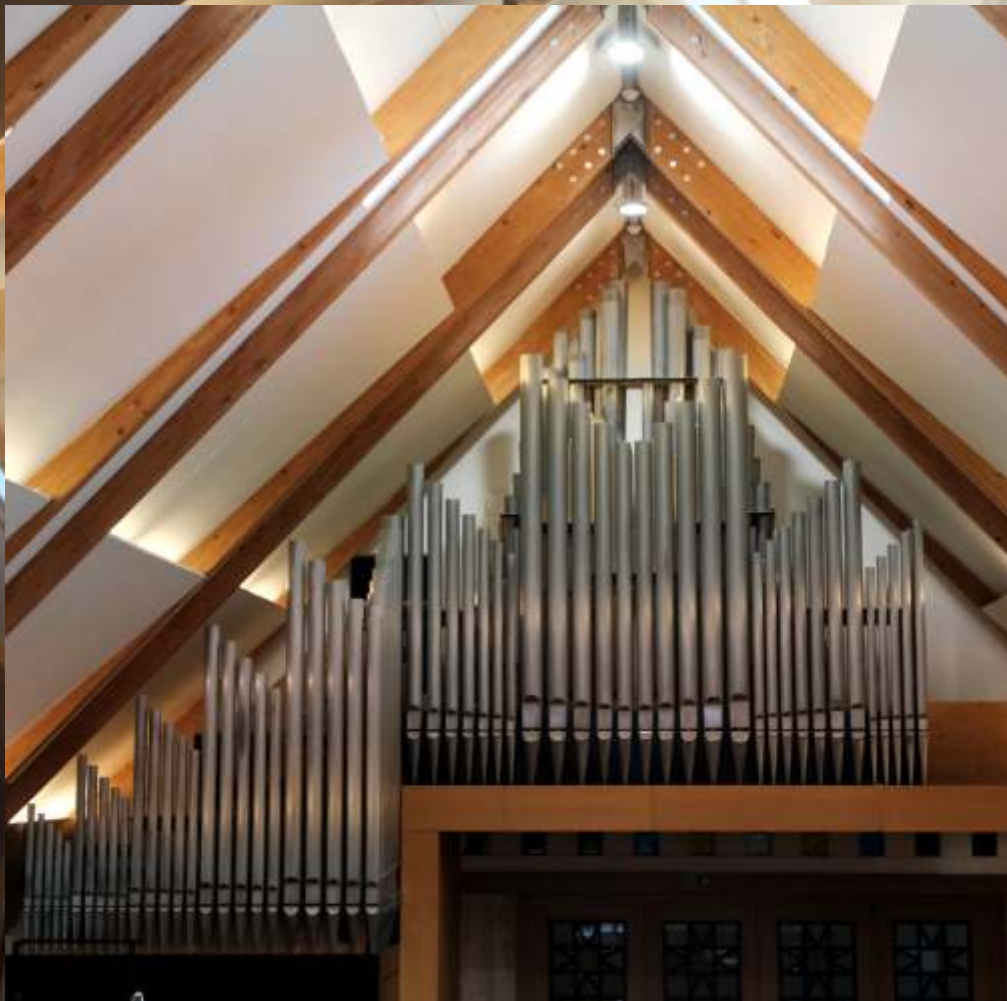

A kápolna 360 ülőhelyet biztosító, borovi fenyőből készült **padjainak szélét** búzakarászok és szőlőfürtök lézer-gravírozott jelképei díszítik. Az egész terem minden részlete **Vörösné Baracsi Erzsébet** belsőépítész szülő munkája, beleértve az orgona stilizált "karászok és hanghullámok" rajzolatú külső kiképzését is. Az eredetileg padlásként funkcionáló hely kápolnának átépítve nagyon visszhangossá lett, a beszéd érthetőségének 85 %-át elvette. Akusztikai oldaltáblákkal való ellátását pontos mérései felhasználásával **Arató Éva**, a Magyar Rádió akusztikusa, szülő tervezte, s **Molnár Zsolt** vállalkozó csapata kivitelezte.

A kápolna nagy, városra néző üvegablakának (ahonnan az Országházig és a Gellért-hegyig ellátni) felső háromszögébe **Deim Pál** Kossuth-díjas szentendrei festőművész tervezett **ólomüveg kompozíciót**, mely a **Szentlélek** kitöltetésének pünkösdi lángnyelveire utal (Csel 2,3), kivitelezte **Százi Ildikó** szentendrei üvegművész.

Orgona

Az **orgona** különösen is nagy kincse gimnáziumunknak. A terem alakjához, légköbméteréhez, a leültethető fők számához szabva **Zászkaliczky Tamás** szentendrei orgonaművész, zenetörténész tervezte meg, s Pécsre utazgatva felügyelte magát a kivitelezést is, majd a helyszínen intonálta a hangszeret. Kivitelezését a **Pécsi Orgonakészítő Manufaktúra** végezte, mely a budapesti **Művészetek Palotájának** orgona-építésében, valamint a **Zeneakadémia** hangszerének felújításában is közreműködött.

Két manuális, mechanikus, barokk jellegű hangszer, melynek 25 regiszterén (ennyi eltérő hangzású sípsora van) 25 egészen különböző hangszín szólaltatható meg, s ezek egymással ezernél sokkal több variációban keverhetők. Egyesíti magában a barokk orgona mechanikus traktúrájának hagyományát (egy billentyű lenyomása olykor négy áttéten ér el a sípig, hogy azt megszólaltassa!) - a legmodernebb digitális technológiával: az előre regisztrált, akár 1000 különböző hangszín elektronikus memóriában tárolható, s játék közben egyetlen érintéssel a kívánt sorrendben léptethető. Az **orgona motorja** külön helyiségben került elhelyezésre, hogy teljesen hangtalan legyen. **Tübingeni** lelkész-barátaink, **Dr. Thilo Fitzner** és felesége, **Gertrud Fitzner** ajándéka, s ők maguk szállították Németországból a helyszínre. Nem csupán Szentendre városának, de a Duna-kanyar egészének hallatlan gazdagsága e kitűnő hangversenyorgona, mely értékes koncertek és színvonalas zenei események rendszeres szereplője.

Tantermeinkben a tanulók a tábla felett még fatáblába faragott bibliai idézetet is láthatnak, melyek készítője **Korpos István** kalotaszegi, **Körösfőről** 1993-ban ide származott, immár szentendrei népi fafaragó. Álljon itt ezek közül befejezésül egy olyan ige, melyet külföldről hazalátogató egykori diákunk, házasságára nézve is, hálásan felidézett:

„Am haragudjatok, de ne vétkezzetek – a nap le ne menjen a ti haragotok felett...” (Ef 4,26)

Így is legyen – mindenkinek szívből kívánjuk!

Soli Deo Gloria

Az ismertetőt **dr. P. Tóth Béla** ny. lp. írta (Szentendrén aktívan szolgált 1982-2015 között), a fotókat **Tóth András** gyülekezeti tag készítette, a kiadvány képi elrendezését **Kelemen Gábor** grafikus, szülő hozta létre.

Felelős kiadó: **Hörömpő Zsuzsanna**, a Szentendrei Református Gimnázium igazgatója

Készült a gimnázium indulásának 25. éves, jubileumi évfordulójára

Műalkotások

a Szentendrei Református Gimnáziumban

2025